

A rózsá-biznisz nagy napja az antik római termékenységű Lupercalia-ünnep nyomán elterjedt Bálint-nap. Aki igazán kivágja a rezet, és párjának a virágok királynőjét nyújtja át, talán bele sem gondol, honnan is jön tél derekán az illatos rózsaszín. Túlnyomórészt a holland virágtőzsdéről, de oda több ezer kilométert utazik a déli féltekéről. Kenyában meglátogattunk egy fairtrade-nek minősített rózsafarmot.

MIRŐL MESÉL EGY SZÁL RÓZSA...

...ha nem a szerelemről

A Nanyuki közelében levő farmtól hat kilométerre húzódik az egyenlítő, és ott jártunk idején, októberben épp az esős évszakban kellett volna bőrig áznunk. De a Nairobi-tól vezető út mentén esőcseppeket sem látott kiszáradt folyómedrek mutatták az általános vízhiány súlyosságát. A Kenya-hegy lábánál fekvő kisváros határában, ahol az egyik leghíresebb virágfarm, a Tambuzi nevét minden környékbeli ismeri, már szemerkélő eső fogadott minket. A farmon 200 család dolgozik. Irigylet emberek ők, mert 120 dollárt keresnek havonta, egészségügyi ellátásra jogosultak, gyerekeik pedig a tulajdonosok által fenntartott iskolákba járhatnak, ingyen. Az alapítása már-már szokványosan indult: erre járt egy fiatal angol pár, *Tim* és *Maggie Hobbs*, és beleszeretett a Kenya-hegy látványába, annyira, hogy le is telepedtek itt.

A kenyai rózsaszín néhány évtizede fogalom, mesebeli példányok teremnek itt – nem a szabad ég alatt, hiszen a rózsaszín ugyan kedveli a napfényt, de nem szeret

megégni. Sőt, az özvívyszerű esőzésekért sincs oda. Úgyhogy a rózsák gondosan temperált hőmérsékletű gigantikus fóliasátrak alatt nevelkednek, és a napi termést hűtött kamionok szállítják Nairobi repülőtérre, onnan pedig a holland partnerhez, aki teríti az Afrikán kívüli kontinenseken.

WOMANKILLER – EGY JÓL IRÁNYZOTT NYÍL A SZÍVBE

A Tambuzi gazdaság tiszta, rendezett, külsőre nem is farmra, inkább egy növénytermesztési kutatóintézetre emlékeztet. A művezetők és a munkások egyaránt fehér köpenyben, kötényben, illetve megfelelő védőruhákban dolgoznak. A farm igazgatója, *Paul Salim* vezet minket körbe – valahányszor lemaradnánk vagy a munkásokkal szóba elegyednénk társammal *Esperance Nssossoval*, az Afrikáért Alapítvány munkatársával, udvariasan továbbhaladásra noszogot. A száz méter

hosszú fóliasátrak alatt 78féle rózsafajtát termesztnek, millió árnyalatban, a vakító fehértől a csaknem feketéig. *Rebecca Muthiani*, a „rózsák menedzsere” is csatlakozik hozzánk, innen is, onnan is lép egy-egy szép teltre hizott rózsafajtát. Habzsoljuk az illatot, a hamvas színeket, a szirmok változatos formákba rendeződött bársonyos rajzolatát – nincs két egyforma rózsafajta. A „womankiller” fantázianévű bíborvörös, szinte hasít, mint Cupido nyila egyenesen a szív közepébe. Egy hamvas rózsaszín szédítő spirálba húzza bele a tekintetet. A David Austin olyan tömör, mintha egy egész rózsacsokrot kebeleztet volna be. A hamvas tejeskávés színű – és illatú – „cafe latte” felvillanyoz, akár egy forró kapucsinó.

A kisebb stadionnyi fóliasátrak közepén műszer mutatja, hogy megfelelő-e a hőmérséklet. Az aznapi virágszüret a feldolgozó asztalokra, majd papírsémával szálanként elválasztva csomagoltan, útra készen hűtőházakba kerül, és a leszedéstől számított harmadik napon már célba is ér: aki az üzletben megveszi, még garantált minőségben élvezheti őket 7-15 napig. „Állj meg és élvezd a rózsáillatot” – ez a szlogenje a cégnek.

A Tambuzi azzal együtt is jól jövedelmez, hogy a termesztési technológia kialakításában a tulajdonosok ragaszkodtak ahhoz, hogy megfeleljenek a kenyai fairtrade szervezet által elvárt és ellenőrzött méltányos kereskedelmi előírásoknak, így valamennyi termék a fairtrade piacra megy. A fairtrade a kisebbik piac – a legtöbb rózsaszín nem ebből a körből kerül az üzletekbe.

A RÓZSA NEVE: „GAZDAGODJ GYORSAN”

Az európai szupermarketekben kapható rózsaszín 70 százaléka Kenyából érkezik, és általában a holland virágtőzsdén keresztül értékesítik. Csak Angliában évi 670 milliárd forint értékben fogy el. Ott egy kisebb rózsacsokor ára 10 font körül van, nálunk sem olcsóbb: egy szál rózsaszín általában 600, de ilyenkor inkább 1000 forint. Ennek tíz százaléka marad Kenyában, ha a hagyományos kereskedelem rendszerében érkezett. Elképzelhető tehát, mennyire alacsony költséggel termesztik a kenyai rózsát, a trópusi éghajlaton ugyanis nem kell fűteni a fóliasátrakot, sőt, a víz is ingyen van.

A főként brit és holland tulajdonú rózsatermesztő farmok leginkább a Naivasha-tó környékén telepedtek meg – azóta, hogy a virág-biznisz ennyire jövedelmező lett, három méterrel csökkent a tó átlagos mélysége, és rengeteg halász család maradt kenyér nélkül. Negatívum még, hogy a rózsafarmok jó része használ olyan növényvédő szereket (például DDT-t), amelyeket Európában már régen betiltottak. A felelőtlen rózsaszüret része annak a globalizációs problémahalmaznak, amelynek az északi félteke (a hajdani gyarmatosítók) inkább hasznélvezője, a déli (az egykori gyarmatok) pedig inkább elszennvedője.

A fairtrade viszont olyan mozgalom, amely ugyan a fejlődő országok társadalmának és természeti erőforrásainak kizsákmányolásán alapuló globális szabadkereskedelem ellenpontjaként született meg, de alapelvei a hazai kistermelők piaca jutási problémáinak megoldására is alkalmazhatók.

NAPELEM A KUNYHÓK TETEJÉN

A méltányos kereskedelem nemcsak azt jelenti, hogy a termelő és a dolgozók nagyobb arányban részesülnek a termék eladásának hasznából. A fairtrade minősítési rendszer szigorú előírásokat tartalmaz, ami nyilván drágítja az előállítását, ugyanakkor piaci előnyt is jelent: összességében mintegy 30 százalékkal növeli az eladást, és jelentősen fokozza a termelékenységét. A fairtrade rózsafarmok korszerű vízhasznosító technológiát alkalmaznak, amellyel megakadályozzák a vízgyűjtő területek kiszáradását, erdőtelepítésekkel elejét veszik a talajerózióknak, mindezzel elősegítve a helyi ökoszisztéma fennmaradását.

Az által, hogy a fairtrade termék árának nem a 10, hanem a 28 százaléka marad a termelőnél, méltányos havi fizetést, iskolát és egészségügyi ellátást lehet biztosítani a dolgozók közösségének. A munkavállalók javaslatot tehetnek arra, milyen fejlesztéssel segítse a tulajdonos az alkalmazottakat – a Tambuzi farm dolgozói például olyan technikai felszereléseket kértek, amelyek révén napenergiával biztosítható otthonaik áramellátása.

Amikor mi itt, túl az Óperencián, kézbe vesszük és megszagoljuk februárban a szerelem zálogát, beletemetkezünk az illatba és a szirmok földöntúli finomságot és rendet sugárzó látványába, más nem is számít. Csakhogy, mint tudjuk, egy szál rózsaszín mindig több önmagánál: nemcsak hogy az adott pillanatban beszél szebben, de szív alakú szirmocskáinak, a rajta gyöngyöző vízcseppeknek titkos történetük van. És ha még mesélni is tudnának...

Mihalicz Csilla

Szerzőnk afrikai tanulmányútja a HAND Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség Koherensebb Európa egy igazságosabb világról című projektjének keretén belül az Afrikáért Alapítvány szervezésében valósult meg. A projektet támogatja az Európai Bizottság és Magyarország Külügyminisztériuma. A tanulmányút során két magyar újságíró Kongó, Kenya és Tanzánia kiemelt fejlesztési projektjeit látogathatta meg, az egyik a cikkünkben is említett fairtrade rózsafarm volt. További információ: hand.org.hu